

УДК 330.341.1. 334.7 (477)

Табенська О.І., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

ПЕРЕВАГИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті проаналізовано сутність інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації. Запропоновано використовувати переваги інноваційної моделі для оптимізації господарської діяльності окремих підприємств та потужних інтегрованих формувань.

Ключові слова: глобалізація, інноваційна модель підприємницької діяльності, маркетинг, кооперація, інтеграція, кластери, франчайзинг, інжиніринг, консалтинг, аутсорсинг, інформаційно-маркетинговий аутсорсинг, регіональний інформаційно-маркетинговий центр.

Tabenska O.

ADVANTAGE OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ECONOMY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The article analyzes of essence of innovative development of economy in the conditions of globalization. It is suggest to take advantage innovative models for optimization of economic activity separate entrepreneur and powerful integrated formation.

Key words: globalization, innovative business models, marketing, cooperatives, integration, clustering, franchising, engineering, consulting, outsourcing, informational-marketing outsourcing, regional informational-marketing center.

Табенская О.И.

ПРЕИМУЩЕСТВА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье проанализировано сущность инновационного развития экономики в условиях глобализации. Предложено использовать преимущества инновационной модели для оптимизации хозяйственной деятельности отдельных предприятий и крупных интегрированных формирований.

Ключевые слова: глобализация, инновационная модель предпринимательской деятельности, маркетинг, кооперація, інтеграція, кластери, франчайзинг, інжиніринг, консалтинг, аутсорсинг, інформаційно-маркетинговий аутсорсинг, регіональний інформаційно-маркетинговий центр.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі у світовому господарстві відбуваються суттєві зміни пов'язані з глобалізацією, інтернаціоналізацією та інтеграцією господарського життя.

Глобалізація – це якісне оновлення взаємозв'язків між суб'єктами господарювання в економічній, політичній, культурній та соціальній сферах. Вона передбачає створення сприятливих умов для ефективної співпраці всіх елементів ринкового середовища, урядів країн та наднаціональних утворень.

Інтернаціоналізація ринку визначається ступенем лібералізації міжнародної торгівлі. Зменшення трансакційних витрат є важливим фактором при визначенні успішності стратегії інтернаціоналізації. В удосконаленні організації ринку інтеграційні процеси також відіграють особливу роль. Для забезпечення конкурентоспроможності української економіки в міжнародному середовищі необхідно повноцінно використовувати можливості інтегрованих формувань.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми та перспективи ефективного інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації на основі механізмів інтеграції досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені такі, як: Т.Азарова [5], І.Багрова [1], В.Базилевич [3], Л.Борисенко [12], С.Грядов [6], І.Данильченко [11], Т.Дзядук [9], Г.Дугінець [14], С.Жуков [13], Ю.Зборовська [16], Т.Кельдер [15], В.Семцов [7], Т.Слободян [10], Л.Тихоліз [4], О.Шмаглій [8], О.Яценко [2].

Цілі статті. Метою статті є аналіз сутності інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації. Необхідним є використання переваг інноваційної моделі підприємницької діяльності для оптимізації функціонування окремих підприємств та потужних інтегрованих формувань.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Глобалізація – всеохопний процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків і взаємозалежностей [1, с. 210–212].

Глобальна економіка багатовимірна та недосконала, проте вона забезпечує мобільність, ринкову уніфікацію, регуляторну гармонізацію і стандартизацію, доступність всіх видів ресурсів, інноваційних розробок, технологій, інформації, стимулює удосконалення існуючих і впровадження сучасних економічних інструментів, механізмів та технологій [2, с. 144–152].

В дослідженнях провідного українського вченого-економіста В.Д.Базилевича аналізуються основні форми вияву глобалізації (рис. 1).

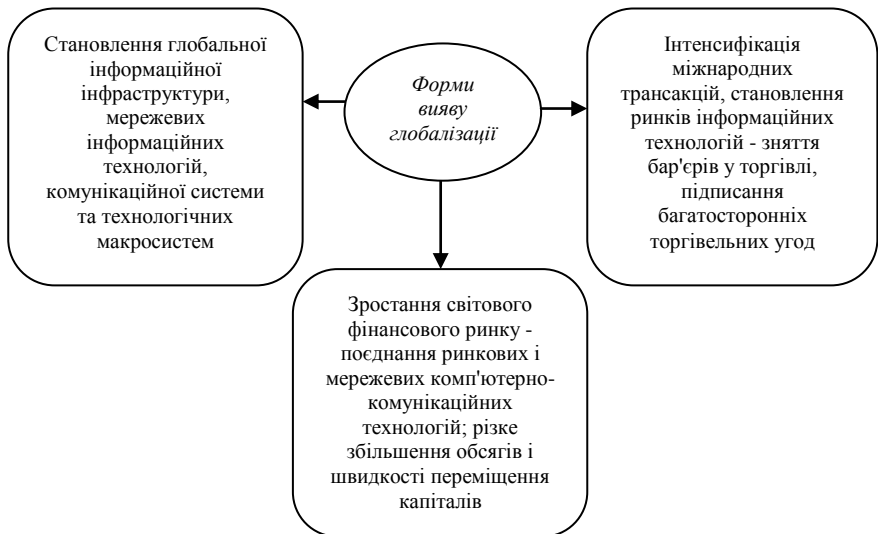

Рис. 1. Форми вияву глобалізації [3, с. 586–601].

Першим рівнем глобалізації є пасивна інтернаціоналізація національних систем, яка відбувається під впливом зовнішніх факторів розвитку світових глобалізаційних процесів. Наступним етапом інтернаціоналізації бізнесу є розвиток експортних операцій, який передбачає вихід українських функцій за межі національного (локального) ринку. Ще більш зрілим етапом інтернаціоналізації є мультинаціональна (транснаціональна) діяльність, яка виникає в результаті транснаціоналізації економічних процесів [4, с. 5456].

В сучасних умовах ТНК стали сполучною ланкою між світовим господарством і національними економіками, їх діяльність усе більше перетворює світове господарство в єдиний ринок факторів виробництва. Інтернаціоналізація НДДКР (науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт) і інноваційної діяльності виступає новим важливим компонентом глобальної економіки. Корпорації, зазвичай, здійснюють НДДКР там, де пізніше розміщують виробництво, прагнучи адаптувати свою продукцію до місцевих умов.

Важливим наслідком проведення глобальної стратегії стає створення альянсів, на яке йдуть не тільки малі і середні, а й великі компанії. При створенні стратегічних альянсів акценти зміщуються від політики «поглинання» до взаємовигідного співробітництва, а ризики, які виникають при реалізації проєктів, розподіляються між партнерами. В результаті складаються потужні науково-промислово-фінансові

структури, змінюються умови і характер конкуренції. Створювані альянси можуть мати галузевий, міжгалузевий, національний і міжнародний характер [5, с. 4–14].

На регіональному рівні досить ефективно функціонують інтегровані структури у вигляді кластерів, що дає їм можливість у конкурентній боротьбі завоювати нові ринкові сегменти.

Російські вчені С.І.Грядов і І.В.Ковальова зазначають, що у західній економічній літературі кластери поділяють на чотири групи моделей (рис.2).

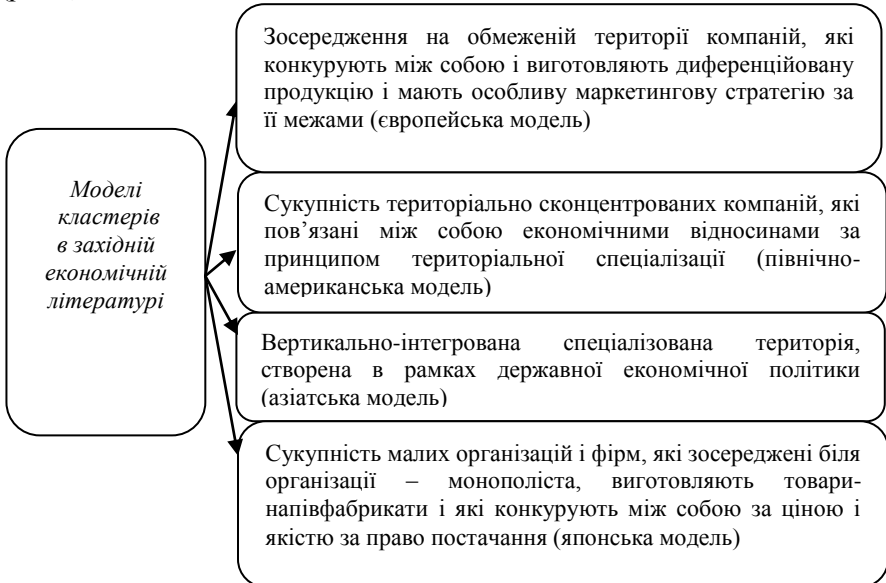

Рис. 2 . Моделі кластерів в західній економічній літературі*

*Джерело: сформовано автором на основі [6, с. 74–79].

Кластерні системи мають наступні особливості: наявність великої організації – лідера, яка визначає довгострокову господарську, інвестиційну і іншу стратегію всього об'єднання; територіальна локалізація господарюючих суб'єктів учасників кластера; стійкість господарських зв'язків учасників даної системи [6, с. 74–79].

Кластер є однією з найбільш конкурентоспроможних структур на обласному, а в перспективі – регіональному ринку. Його учасники взаємодіють, в основному, лише на довгострокових, стійких договірних відносинах [7, с. 166–172].

Для модернізації агропромислового виробництва за вектором

впровадження інновацій в умовах обмеженого ресурсного забезпечення доцільне залучення принципів системно-кластерного підходу. Вузли сформованих систем розвитку агропромислових кластерів у вигляді виробників і споживачів інновацій разом з фінансовими та науковими центрами мають підтримувати конкуренцію й інноваційний розвиток поширюваних новітніх розробок за принципами реалізації горизонтального і вертикального інтегрованого зростання у вітчизняному агропромисловому виробництві» [8, с. 119].

Традиційній компанії притаманні здебільшого вертикальні – внутрішньо-корпоративні та, як правило, горизонтальні міжкорпоративні зв'язки. Виникла потреба створити більш гнучку і ефективну організаційну структуру. У мережевих структур особливе відношення до такого явища як ієрархія. Це дозволяє їм бути більш гнучкою організаційною формою, яка досить швидко пристосовується до середовища і здатна до розвитку разом з ним, на відміну від формальних ієрархічних організацій. Високий темп технологічних перетворень загрожує недовговічністю тим компаніям, які приділяють незначну увагу розробці та впровадженню інновацій [9, с. 25–27].

Безперечним є факт інтегрованості малих підприємств із великими в різних формах, включаючи субпідрядні, франчайзингові, венчурно-фінансові і лізингові та ін. Зміст усіх цих форм – інтеграція, функціональне переплетіння потужних і малих господарюючих суб'єктів: виробничих (субпідряд), виробничо-збутових (франчайзинг), інноваційних (венчурне фінансування), виробничо-фінансових (лізинг). А це – різні форми трансферу технологій між «великим» і «малим» бізнесом.

Переваги франчайзинга (освоєний сегмент ринку, пакет чітких інструкцій, діяльність під відомою торговою маркою, спільність рекламної кампанії та ін.) забезпечують високу життєздатність малих фірм.

Венчурне підприємництво, в основному, розраховане на реалізацію науково-технічних проектів, які характеризуються високим ризиком, відсутністю будь-яких гарантій щодо досягнення позитивного результату і не отримують фінансової допомоги звичайних кредитних установ [10, с. 422–428].

Міжнародний ринок послуг включає в себе також : міжнародні фінансові послуги (міжнародний лізинг, факторинг, франчайзинг), міжнародний туризм, міжнародний ринок професійних послуг і міжнародний консалтинг [11, с. 12–16].

Франчайзинговий консалтинг – це послуги з адаптації концепції франчайзингу до регіональних ринків. Якщо компанія планує виходити на міжнародні ринки, консультанти пропонують працювати за схемою

майстерської франшизи – франчайзер продає ексклюзивні права на розвиток франчайзингової мережі (продаж франшиз і підтримка франчайзі) [12, с. 18–21].

Види консультаційних послуг відображені на (рис. 3).

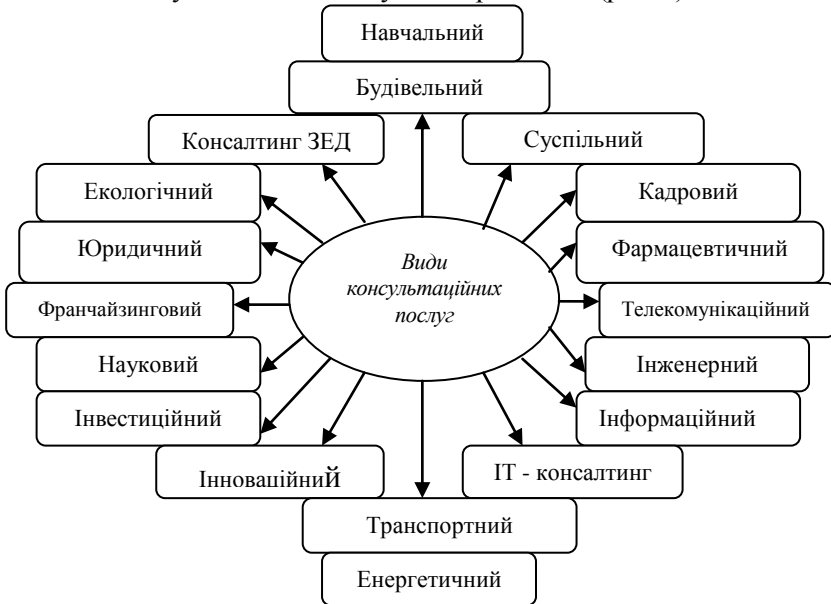

Рис. 3. Види консультаційних послуг

В Україні найбільшого поширення набув міжнародний аудит (один із інструментів фінансового консалтингу), що обумовлено розвитком ринкових відносин та інтеграцією українських компаній у світову економіку [11, с. 12–16].

Прагнення до конкуренції на регіональному, національному та міжнародному ринках змушує підприємства раціонально використовувати свій потенціал та всі види ресурсів. Це вимагає від їх керівників досліджувати більш вигідні форми управління бізнес-процесами.

Певні можливості застосування аутсорсингу – ефективної форми управління бізнес-процесами відображено на (рис. 4).

Аутсорсинг дозволяє забезпечити стабільний експорт на тривалий період, причому його особливість полягає у тому, що він дає можливість продавати в більших масштабах не тільки товари, а й послуги [14, с. 16–22].

В умовах глобалізації світової економіки сфера послуг набуває динамічного розвитку та стає одним із впливових чинників, від яких

залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках, піднесення добробуту населення [15, с. 33–37].

Для оптимізації діяльності окремих вітчизняних підприємств, а також потужних інтегрованих формувань вони вважають за необхідне надавати до товарів додаткові послуги, тобто виробляти так звані товари з підкріпленням. Інжиніринг – інженерно-консультаційні послуги з метою створення підприємств та інших об’єктів.

Реінжиніринг – це фундаментальний перегляд і радикальне перепроєктування бізнес-процесів для досягнення суттєвих змін у таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності, як витрати, якість, рівень обслуговування, оперативність [1, с. 92–97].

В своїх дослідженнях Ю.Л. Зборовська аналізує найбільш ефективні організаційні форми впровадження інновацій в агропромислове виробництво. Основними організаційними формами інноваційних установ є навчальні агропромислові дослідницькі центри (співпраця навчальних закладів та агропромислових підприємств), агротехнопарки (територіальний науково-технічний комплекс зв’язаних єдиним інноваційним проектом наукових закладів та агропромислових підприємств), інноваційні інкубатори (сприяють створенню й підтримці малих інноваційних підприємств і розповсюдженню інформації на ринку), венчурні підприємства (спеціалізуються на розробці наукових ідей та їх втіленню в нові продукти) [16, с. 107–110].

Рис. 4. Можливості застосування аутсорсингу [13, с. 238–245]

Висновки. В Україні варто комплексно поєднати загальнодержавні і регіональні програми, створити сприятливий інвестиційний клімат, зменшити міграцію робочої сили, продовжити фінансування галузей, які забезпечать економічну безпеку країни. Стратегія інноваційного розвитку нашої країни передбачає пошук оптимальних напрямів інтеграції у світовий науково-технологічний простір, створення системи державних замовлень на науково-технологічну продукцію, належне державне та приватне фінансування пріоритетних інноваційних програм. Використання зарубіжного досвіду, ефективного інноваційного розвитку підприємств, забезпечить можливість зменшити ризики, які виникають при створенні та функціонуванні нових господарських структур. Необхідною умовою оптимізації діяльності підприємств є використання переваг інтеграції та кооперації.

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручн. для вузів / І.В.Багрова, Н.І.Редіна, В.С.Власюк, О.О.Гетьман; За ред. д-ра екон. наук, проф. І.В.Багрової. – Київ, Центр навч. літер., 2004. – С. 210–212.
2. Яценко О.М. Методологічні засади глобалізації, її фактори і детермінанти / О.М.Яценко // Економіка АПК. – 2011. – № 11 – С. 144–152.
3. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В.Д.Базилевич. – 7-е вид. – К.: Знання-Прес, 2008. – С. 586–601.
4. Тихоліз Л.С. Шляхи економічної глобалізації / Л.С.Тихоліз // Сталий розвиток економіки. – Серія «Економіка та управління національним господарством». – 2011. – № 1. – С. 54–56.
5. Азарова Т.В. Стратегії розвитку транснаціональних корпорацій в контексті підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн / Т.В.Азарова, В.І.Охота // Зб. наук. пр. Дон. нац. ун - ту «Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Юго-східної Європи в рамках Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ / М-во осв. і науки, мол. та спор., Дон. нац. ун-т. – Донецьк : ДНУ, 2011. – Т. 1. – С. 4–14.
6. Грядов С. И. Агропромышленный кластер: проблемы и перспективы развития / С.Грядов, И.В.Ковалева // Вестник Алтайского гос. аграр. ун-та. – 2009. – № 4 (54). – С. 74–79.
7. Семцов В.М. Теоретико-прикладне трактування ролі фактора кластерної організації в аграрному секторі України / В.М.Семцов // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С. 166–172.
8. Шмаглій О. Б. Інноваційний розвиток сільського господарства та харчової переробної промисловості / О.Б.Шмаглій // Економіка АПК. – 2010. – № 25. – С. 119–122.
9. Дзядук Т. В. Мережева економіка як елемент формування сучасної світової господарської системи / Т.В.Дзядук // Економіка та держава. – 2008. – № 7. – С. 25–27.
10. Слободян Т.І. Коопераційні форми міжнародного науково-технічного співробітництва підприємств / Т.І.Слободян // Наукові записки. – Серія: Економіка. – Вип. 15. – 2010. – С. 422–428.
11. Данильченко І. Міжнародний консалтинг прописався в Україні / І.Данильченко // Консалтинг в Україні. – 2007. – № 1. – С. 12–16.
12. Борисенко Л. Франчайзинговий консалтинг в Україні / Л. Борисенко // Консалтинг в Україні. – 2007. – № 12 (41). – С. 18–20.

13. Жуков С.А. Аутсорсинг як система співпраці між регіональним інформаційно-маркетинговим центром і підприємствами регіону / С.А.Жуков // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №10 (88). – С. 238–245.
14. Дугінець Г.В. Міжнародний аутсорсинг як новітня форма міжнародного поділу праці / Г.В.Дугінець // Зб. наук. пр. «Економічний простір». – 2010. – № 44/1. – С. 16–22.
15. Кельдер Т.Л. Міжнародний ринок послуг: тенденції та проблеми розвитку / Т.Л.Кельдер, Н.С.Венгерська // Держава та регіони. – Серія «Економіка та підприємництво». – 2011. – №5. – С. 33–37.
16. Зборовська Ю. Л. Інноваційні чинники формування експортного потенціалу переробної промисловості / Ю.Л.Зборовська // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 107–110.